

Falszowanie pieniędzy w getcie

Kategorie: Zjawiska

Na podstawie obwieszczenia nr 71 (z 24 czerwca 1940 r.) od 28 czerwca 1940 r. jedynym obowiązującym środkiem płatniczym na terenie getta były tzw. kwity markowe (Markquittungen), nazywane przez mieszkańców getta niekiedy chaimkami czy [rurkami](#). Po wprowadzeniu do obiegu nowej waluty – banknotów oraz bilonu – dokonywano prób ich falszowania.

W maju 1941 r. przypadkowo ujawniono fałszerstwo dwumarkowych nominałów, gdy w Kasie Głównej (vide) natrafiono na dwa banknoty o takiej samej numeracji. Aby przeciwdziałać temu procederowi, 14 czerwca 1941 r. wydano obwieszczenie nr 280, zgodnie z którym wszystkie dwumarkowe kwity uznano za nieważne, nakazując ich wycofanie. Śledztwo w tej sprawie trwało cztery tygodnie. Pierwotnie prowadzący je przedstawiciele Urzędu Śledczego ze względu na ich wysoką jakość podejrzewali, że banknoty zostały podrobione poza „dzielnicą zamkniętą”. Jednak obserwacja zarejestrowanych w getcie cynkografów i etcerów doprowadziła w lipcu 1941 r. do ujawnienia faktycznego sprawcy, którym okazał się Mosze Szymon Rauchwerger. W jego mieszkaniu przy ul. Wawelskiej 27 m. 4 odnaleziono półtora tysiąca autentycznych marek. On sam przyznał się do wyprodukowania w okresie od jesieni 1940 do lipca 1941 r. ok. 5 tys. banknotów (vide Banknoty). [Sąd](#) na rozprawie odbywającej się 14 listopada 1941 r. skazał go na rok więzienia i 500 mk grzywny z zamianą na dwa miesiące więzienia. W styczniu 1942 r. został on jednak w pierwszej akcji wysiedleńczej deportowany do [oboza zagłady w Chełmnie nad Nerem](#). Nie została natomiast rozstrzygnięta sprawa ewentualnych pomocników fałszerza. Zamieszane w sprawę małżeństwo Cederbaum zostało bowiem już uprzednio skierowane do prac przymusowych w Niemczech.

Urząd Śledczy kontynuował działania zmierzające do wychwycenia wszystkich fałszywych banknotów, co w większości się powiodło. Następnie oznaczono je pieczęcią i perforowano. Jesienią 1943 r. ze względu na postępujący niedobór środków płatniczych (w postaci

dwumarkowych monet bitych) zostały one jednak wprowadzone ponownie do obiegu.

W getcie było więcej specjalistów parających się fałszerstwem. W czerwcu 1943 r. pięciu specjalistów w tej dziedzinie – trzech drukarzy i dwóch grawerów – wysiedlono, kierując ich do obozu koncentracyjnego Oranienburg-Sachsenhausen. Dołączyli oni do grupy fałszerzy waluty w ramach operacji „Bernhard”, której celem było zalanie rynków alianckich podrobionymi banknotami.

Andrzej Grzegorzczak

Źródła

Kronika, t. 1, s. 239-240, 16-26.07.1941; s. 339, listopad 1941; t. 3, s. 286, 18.06.1943; Rok za drutem...; Encyklopedia, Getto-Geld, s. 78; S. Bulkiewicz, Pieniądze getta łódzkiego 1940-1944, Piła 1993; J. Sarosiek, Banknoty getta łódzkiego 1940-1944, Białystok, 2012; eadem, Monety getta łódzkiego 1940-1944, Białystok 2016.

Tagi

administracja żydowska system prawny w getcie

Data aktualizacji: 16-03-2026

Data dodania: 16-08-2025